

3.

Handläggare: Anna Ambjörn
Telefon: 08-508 22 048

Till
Hägersten- Liljeholmens
stadsdelsnämnd

Förslag till parkplan för Hägersten - Liljeholmen

Förslag till beslut

1. Stadsdelnämnden godkänner förslaget till parkplan för Hägersten- Liljeholmen.

Maria Mannerholm
Stadsdelsdirektör

Gunnar Ohlsén
Avdelningschef

Sammanfattning

Som en fortsättning på och fördjupning av arbetet med Stockholms parkprogram ska det i varje stadsdelsområde i Stockholms stad tas fram en parkplan. Parkplanen är en utveckling av det som tidigare kallades grönplaner. För stadsdelsområde Hägersten- Liljeholmen har under 2007 utarbetats en parkplan. Planen är uppdelad i två delar, en för Hägerstens före detta stadsdelsområde och en del för Liljeholmens före detta stadsdelsområde.

I planen redovisas tillgångsanalyser och förslag till åtgärder med fokus på hela parkplanens område samt en sammanställning av föreslagna åtgärder, såväl punktinsatser som mer övergripande upprustningsförslag för park- och naturmarkerna. Vidare presenteras en stadsdelsvis genomgång av varje enskild park i parkplanen. Redovisningen innehåller en beskrivning av parken, föreslagen målbild och skötsel, analys av brister och förslag till åtgärder. En prioritering av de olika åtgärderna i tre nivåer redovisas också.

Åtgärdsförslagen omfattar skötsel, upprustningar och nyanläggningar av parker och lekplatser, picknickplatser, promenadstråk, badplatser, tillgänglighet, aktiviteter för ungdomar, vilo- och mötesplatser för alla åldrar, blomprakt m m.

Ett ekologiskt värde som uppmärksammas är tillgång på ekar i området. I t ex naturmarksområden som Mörtviksparken/Vinterviken och branten söder om Hägerstensvägen finns behov av att öka gallring för att restaurera ekbestånden.

Även åtgärder som omfattar buller, belysning och torgytor finns med i planen. De omfattas inte av stadsdelsnämndens ansvar men anses ändå viktiga att belysa i parkplanen.

I ärendet beskrivs framtagandet av planen samt redovisning av inkomna synpunkter och justeringar av förslaget utifrån dessa. Stadsdelsförvaltningen har lagt särskild tonvikt vid framtagandet av åtgärdsförslagen och prioriteringsordningen. Inom stadsdelsområdet pågår en omfattande nybyggnation av bostäder som kommer att ställa höga krav på områdets parker och rekreationsmiljöer med det stora antalet nyinflyttade.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom Avdelningen för samhällsplanering i samarbete med Exploateringskontoret. Konsulter för framtagandet av parkplanen har varit Ramböll AB.

Bakgrund

Ett parkprogram för hela staden, Stockholms Parkprogram, handlingsprogrammet 2005-2009 för utveckling och skötsel av Stockholms parker och natur, godkändes av Kommunfullmäktige 2006-01-23.

Som en fortsättning på och fördjupning av arbetet med Stockholms parkprogram ska det i varje stadsdelsområde i Stockholms stad tas fram en parkplan. Parkplanen är en utveckling av det som tidigare kallades grönplaner. För stadsdelsområde Hägersten- Liljeholmen har under 2007 utarbetats en parkplan. Planen är uppdelad i två delar, en för Hägerstens före detta stadsdelsområde och en del för Liljeholmens före detta stadsdelsområde.

Stockholms parkprogram föreslår tre övergripande mål som ledstjärnor i arbetet med stadens park- och naturmark:

- **God park- och naturtillgång**
för ett rikt utbud av värdefulla grönområden
- **Rik park- och landskapskultur**
med historisk kontinuitet
- **Hållbar park- och naturmiljö**
för sund, livskraftig miljö och biologisk mångfald

Syfte med parkplanen

Parkplanen för Hägersten- Liljeholmen beskriver parkernas historia, karaktärer, värden och andra viktiga förutsättningar. Parkplanerna visar också på behovet av upprustning, förnyelse, nyanläggning, skötsel och underhåll av park- och naturmarkerna. Tidshorizonten för Parkplanen är 10-15 år, dvs parkplanen siktar fram emot 2020.

Omfattning

Parkplanen omfattar de av staden ägda allmänna park- och grönområdena samt torgytor inom stadsdelsområdet. Stadsdelsförvaltningen ansvarar inte för torg- och gatumark men torgytor och i vissa fall även gatumark har ändå tagits med i planen för att visa på behovet av åtgärder. Kvartermark, skolgårdar, idrottsplatser och privata trädgårdar ingår inte i parkplanen men har stor betydelse både för upplevelsen av landskapet och för lek och rekreation.

Redovisning

Respektive del är indelad i tre avsnitt.

Del 1 - *Parker och naturmark*, där beskrivning, analys och förslag till åtgärder med fokus på hela parkplanens område presenteras. I del 2 - *Projekt och utveckling*, redovisas en sammanställning av föreslagna åtgärder, såväl punktinsatser som mer övergripande upprustningsförslag för park- och naturmarkerna.

Del 3 - *Park för park*, innehåller en stadsdelsvis genomgång av varje enskild park i parkplanen. Redovisningen innehåller en beskrivning av parken, föreslagen målbild och skötsel, analys av brister och förslag till åtgärder.

Tillgångsanalyt

En tillgångsanalyt visar att den kvantitativa tillgången på stadsdels- och kvartersparker är god inom Liljeholmens område. Däremot skulle innehållet, värdetätheten, i parkerna behöva ökas. Brister finns framförallt i anslutning till nya bostadsområden. Ny bostadsbebyggelse vid Årstadal / Sjövikshöjden (Liljeholmen) och Telefonplan (Västberga / Midsommarkransen) saknar kvartersparker. Intilliggande naturområden Sjövikshöjden och Västbergaskogen föreslås därför få ökat innehåll.

Inom Hägerstens område är tillgången på parkmark ganska god och tillgången på naturmark mycket god. Större natur- och friluftsområden saknas dock helt. Tillgången till stadsdelsparker är god och jämnt fördelad. Tillgången till kvartersparker är också ganska god men däremot något ojämnt fördelad. Kvartersparkerna är mycket olika i sina värden och kvaliteter. Värdetätheten i parkerna och variationen mellan parkerna skulle generellt sett behöva öka. Brister finns i tillgången på lekplatser. Lekplatserna är lika till innehåll och utformning och innehållet är helt anpassat till barn. Riktade aktiviteter för ungdomar är få. Tillgången på bollplaner är tämligen god.

Inom hela Hägersten- Liljeholmes stadsdelsområde utgör närheten till Mälarens stränder en mycket stor tillgång. Stränderna är förhållandevis lättillgängliga men det saknas ett sammanhängande promenadstråk utefter vattnet. Tillgången till bad finns, främst inom Liljeholmens område.

Tillgängligheten behöver förbättras i många parker. Tillgängligheten till flera av de stora naturstråken kan förbättras om stigar utvecklas till gångvägar. Bänkar behöver bytas ut mot bänkar med armstöd för rörelsehindrade och trappor kompletteras med barnvagnsramper och markeringar för synskadade.

Sammanfattning av åtgärdsförslag för Liljeholmens område

Mälarstranden är viktig för rekreation. Längs Mälaren föreslås därför på sikt ett sammanhängande gångstråk på brygga längs vattnet.

Lekplatser behöver kompletteras intill stadsförnyelseområden där många nya barnfamiljer kommer att flytta in. Upprustning av lekplatser föreslås därför i Trekantsstranden (intill planerade bostäder vid Lövholmen) och Gröndals

bollplan. Dessutom föreslås upprustning/komplettering av lekutrustning för lekplatserna i Aspudsparken, Sannadalsparken, Ekensbergshöjden och Svandammsparken. Nyanläggning av lekplatser föreslås i Västbergaskogen, LM-skogen, Örnberget samt på Sjövikshöjden.

Aktiviteter för äldre barn och ungdomar föreslås tillskapas i Sannadalsparken. Aktiviteterna i parkerna vänder sig oftast främst till yngre barn. Aspudsparken och Sannadalsparken samt Gröndalshamnen föreslås kompletteras med trevliga sittplatser och aktiviteter för fler åldrar som t ex boulebana. I naturmarksområdena föreslås komplettering med picknickplatser.

Ett ekologiskt värde som bör uppmärksammas är tillgången på ekar. I flera av naturmarksområdena som t ex Mörtviksparken/Vinterviken och branten söder om Hägerstensvägen finns behov av att öka gallring för att restaurera ekbestånden.

Liljeholmens park- och naturmark består till stor del av naturstråk och naturkvarter. En stor del av åtgärdsförslagen handlar om punktinsatser i dessa områden. Dessa åtgärder handlar om komplettering med fler sittplatser, upprustning av trappor, räcken och gångvägar, byte av armaturer, skyltning och ökad slyrensning.

Sammanfattning av åtgärdsförslag för Hägerstens område

Mälarstranden är viktig för rekreation. Strandpromenaden föreslås därför att upprustas och kompletteras. Det strandnära naturområdet Eolshäll / Klubbacken föreslås utvecklas till naturpark med bättre tillgänglighet.

Buller är ett stort problem i de parker som ligger närmast E4/E 20. En viktig förbättring i dessa parker är bullerdämpande åtgärder.

De större naturparkerna har behov av både upprustning och fler värden som t ex samlingsplatser för alla åldrar. Upprustningar och kompletteringar föreslås av flera av Hägerstensåsens och Fruängens parker. Mellanbergsparken föreslås utvecklas till en stadspark. I samband med nybyggnation föreslås Gränsskogen i Fruängen utvecklas till en kvarterspark med fler värden.

Nya lekplatser föreslås i Assuransparken och vid Vantörsvägen. Ungdomsplatser föreslås i Mellanbergsparken. Upprustning föreslås av ett antal lekplatser.

De centrala torgen är viktiga samlingsplatser som föreslås upprustas och få en ökad skötsel.

Park- och naturmarken inom Hägersten består till stor del av naturstråk och naturkvarter. En stor del av åtgärdsförslagen handlar om punktinsatser i dessa områden. Dessa åtgärder handlar om komplettering av sittplatser, picknickplatser, upprustning av trappor och gångvägar, byte av armaturer, skyltning och ökad slyrensning.

Prioritering av åtgärder

Prioritering av åtgärdsförslagen föreslås utgå från följande kriterier.

Prioritet 1 - Föreslås åtgärdas inom 5 år

Exploateringsområden: Lekplatser och uppgradering av naturmark till kvartersparker med karaktär naturkvarter

Parker med högt besöksstryck: Kvartersparker och stadsdelsparker.

Promenadstråk som används av många och eller är av intresse även utanför stadsdelen

Prioritet 2 - Föreslås åtgärdas inom 10 år

Parker och lekplatser med lokal användning. Plantering av gatuträd.

Prioritet 3 - Föreslås åtgärdas inom 15 år

Tillägg i parker som inte har så stort besöksstryck och där det redan finns andra värden alt där liknande värden finns i närområdet.

Planens framtagande

Ramböll AB anlätades som konsult för planens framtagande. De har genomfört inventering av stadsdelsområdet, tillgångsanalys, tagit fram historisk bakgrund samt föreslagit åtgärder m m. Samarbete har kontinuerligt skett mellan Rambölls landskapsarkitekter, stadsdelsförvaltningens parkingenjörer och samordnare samt exploateringskontorets områdesansvariga landskapsarkitekter. Samarbetet har skett genom möten och dialog i framtagandet av uppgifter, värdering av områden,

inventering, framtagande och bedömning av åtgärdsförslag samt prioritering av åtgärder. Staden har tillhandahållit nödvändigt underlag i fråga om kartmaterial, styrdokument, historia etc.

Stadsdelsförvaltningen har lagt särskild tonvikt vid framtagandet av åtgärdsförslagen och prioriteringsordningen. Inom stadsdelsområdet pågår en omfattande nybyggnation av bostäder som kommer att ställa höga krav på områdets parker och rekreativmiljöer med det stora antalet nyinflyttade, av vilka en stor del är barn. Därför har förvaltningen valt att prioritera lekplatser och uppgradering av naturmark till kvartersparker i närhet till exploateringsområden samt parker med högt besöksstryck. Även promenadstråk som används av många och/eller är av intresse även utanför stadsdelen har prioriterats i denna grupp.

Samråd

Allmänheten har beretts tillfälle att lämna synpunkter på parkplanen, dels vid ett samrådsmöte och dels via förvaltningens hemsida där förslaget till parkplan har funnits tillgängligt. Förslaget har även funnits i förvaltningens reception för påseende och möjligheter att lämna synpunkter. Vidare har förvaltningens egna förskoleverksamheter, nämndens råd, närpolisen, det lokala forumet för ungdomar "Media-re-Agera" samt stadsbyggnads- och trafikkontoret givits information om planen samt möjligheter att lämna synpunkter.

Inkomna synpunkter

De synpunkter som inkommit och som tillgodosetts i förslaget till parkplan handlar om fler soptunnor, möjligheter till bad, skötselnivå i park- och naturmark, önskemål om tennisplan och volleybollplan, upprustning av lekplatser, grillplatser, förbättrad belysning i en gångtunnel, mötesplatser för vuxna/äldre, strandpromenad längs hela stadsdelens sträckning, ökad skötsel av Doft- och fruktparken, ökade möjligheter till ungdomsaktiviteter, upprustning av entrén till Vinterviken med bl a utegym samt röjning av sly m m.

Några synpunkter har berört andra frågor vilka inte omfattas av parkplanen, som t ex parkeringsplatser, dessa hanterats inte inom parkplanen.

Några justeringar till slutversionen av planen innebär att förslaget till upprustning av bollplan vid norra Nybohovsberget utgår pga pågående markanvisningsärendet för området längs Nybohovsbacken. I parkmarken norr om Trekanten läggs markering angående förslag på lokalisering av en förskola in, den föreslås med anledning av nybyggnationen i Lövholmen. Vidare läggs förslag in på en lokaliseringsskylt vid gångvägarna mellan Telefonplansområdet och Hägerstensåsen.

Badplatser

Önskemål om ett barnbad i Vinterviken har inkommit. Placeringen längst in i Vinterviken kan dock inte anses lämplig pga av befarade föroreningar i mark och bottensedimenten. Frågan om badplatser har under 2007 utretts för hela staden och redovisas i en handlingsplan för badplatser i Stockholm, handlingsplanen antogs av Miljö och hälsoskyddsnämnden 2007-12-10 som godkände handlingsplanen samt beslutade att överlämna planen med åtgärdsförslag samt förslag till fördelning av ansvar och resurser till kommunstyrelsen.

I Hägersten- Liljeholmens stadsdelsområde har endast två möjliga badplatser ansetts som rimliga att utreda vidare, inget av dessa är dock strandbad, dels vid Örnberget, Aspudden/Vinterviken och dels vid Ormberget i Gröndal.

Drift och underhåll

I de fall synpunkter inkommit angående behov av städning kommer dessa att ingå i underlaget för resursallokering för drift och underhåll som förvaltningen ska utveckla under 2008.

I fråga om synpunkter på skötselnivå av naturmark (Vintervikens område) där man önskat en inte för hög skötselnivå så följer förvaltningen befintlig skötselplan för området som redan anger en extensiv skötselnivå med syfte att bevara den biologiska mångfalden m m.

Önskemål angående ökad skötselnivå/röjning vid Schlytersparken, i syfte att utöka vistelseytor i park- och naturmark kommer att övervägas om den föreslagna upprustningen av parken genomförs.

Belysning

Ett önskemål om belysning av strandpromenaden längs Örnberget i Aspudden har framförts. De naturstigar/strandpromenader som finns i stadsdelsområdet utrustas enligt trafikkontoret inte med belysning eftersom de inte vinterväghålls. Dessutom blir belysning på undanskymda platser ofta vandaliserad, vilket kan leda till onödigt höga underhållskostnader. Alternativa gångvägar som är belysta finns i området som man kan välja istället.

Önskemål om belysning vid lekplatsen i Schlytersparken kommer att övervägas om den föreslagna upprustningen genomförs.

Skulpturer

Enligt en av de inkomna synpunkterna borde tillgängligheten till skulpturerna i Västertorp öka eftersom ”Vissa är mycket svåra att hitta och döljs sommartid av buskar och träd”. I förslaget till parkplan har inte frågan om skulpturerna behandlats särskilt eftersom hanteringen av dessa inte omfattas av stadsdelsnämndens ansvar. Däremot är frågan viktig varför synpunkten kommer att ingå i förvaltningens underlag för utvecklad resursallokering vid drift och underhåll.

Övrigt

En åtgärd som redan planeras och som utgår ifrån inkomna synpunkter från företagarföreningen i Fruängen samt boende i området är borttagande av en parkbänk vid tunneln under Elsa Brändströms gata. Bänken och dess närområde fungerar som samlingsplats för människor som dricker alkohol, skräpar ner, uppträder störande och hotfullt på olika sätt. För att försöka komma till rätta med dessa problem kommer bänken att tas bort och området kommer att röjas så att ytan bli öppnare och mer genomskiktlig.

Bilagor

Förslag till parkplan Hägersten- Liljeholmen, uppdelad i Hägersten respektive Liljeholmen.